

DZIEDZICTWO WODY.

Studium przypadku rzeki Warty w Poznaniu w XIX-XX wieku

Cel projektu i opis powodów, dla których podjęta została ta tematyka badawcza

Projekt podejmuje zagadnienie dziedzictwa wody włącza się w idee tworzenia wiedzy, która ma znaczenie zarówno naukowe, jak i społeczne. W obliczu realnych problemów z pustynnieniem (m.in. Wielkopolski), suszą hydrologiczną, z którą mierzy się Poznań, a także w obliczu konfliktów, które może wywołać brak wody, dla zachowania zasobów wodnych ważny jest wzrost świadomości społecznej dotyczący wagi wody i mającej szczególne znaczenie dla miasta i regionu rzeki Warty. Tym czasem brakuje w polskiej literaturze przedmiotu ujęć traktujących wodę w sposób holistyczny, a tym bardziej brakuje badań uwzględniających najnowsze tendencje w badaniach przyszłości wody, a także dziedzictwa, w tym dziedzictwa naturokulturowego. Kluczowe pojęcie „dziedzictwa wody” ma pomoc w takim odczytaniu przeszłości, które skierowane jest na przyszłość i ma charakter zarówno diagnostyczny i krytyczny, jak i potencjalnie prewencyjny. Proponowane w jego ramach badania, realizowane przy współpracy z instytucjami kultury, w założeniu mają prowadzić do sformułowania postulatów na rzecz ochrony rzeki, a w dalszej konsekwencji działań edukacyjnych i prewencyjnych, stymulujących inicjatywy społeczne.

Celem projektu jest konceptualizacji pojęcia dziedzictwa wody, analiza i weryfikacja diagnostycznej, krytycznej i potencjalnie prewencyjnej roli i wagi pojęcia dziedzictwa wody. W ramach projektu określone zostaną praktyki społeczne, które świadczą o (świadomym lub nieświadomym) poczuciu odpowiedzialności za rzekę Wartę. Przeprowadzona zostanie analiza historii rozwoju miasta Poznania w XIX-XX wieku, która określi rolę i wpływ rzeki Warty na tworzenie tożsamości ludzi i miejsca. Projekt ma ambicje teoretyczne. Jego celem jest ocena potencjału tkwiącego w najnowszych tendencjach w badaniach wody oraz dziedzictwa (zwłaszcza naturokulturowego) oraz ich wykorzystanie dla rozwinięcia teoretycznej ramy projektu, a także zbudowanie nowych kategorii analitycznych i teorii małego zasięgu dla celów badania dziedzictwa wody.

Analizując historię rzeki oraz równoległe środowiskową historię miasta, projekt stawia następujące pytania badawcze: jak kształtował się konflikt wokół regulacji koryta rzeki? na jakich założeniach filozoficznych, etycznych czy ekologicznych opierały się praktyki i idee odpowiedzialności za rzekę? jak postrzeganie „hydrodziedzictwa” rzeki pomaga w budowaniu naturo-kulturowej tożsamości ludzi i miejsca? na czym może polegać potencjał wody, jako kategorii badawczej współczesnej nauki historycznej? Odpowiedź na postawione wyżej pytanie stanowić będzie przyczynek do rozważenia problemu, jakie rozumienie dziedzictwa wody byłoby najbardziej efektywne dla ochrony zasobów wodnych i neutralizacji potencjalnych konfliktów o wodę?

Opis badań

Badania prowadzone w ramach realizacji zadań projektu obejmują zbieranie w kraju i za granicą materiałów źródłowych dotyczących zagadnienia dziedzictwa wody (w zakresie obejmowanym przez tematykę pracy); krytyczne opracowanie, aktualizację i analizę literatury przedmiotu; tworzenie źródeł wywołanych (dokumentacja fotograficzna i wywiady); analizę i interpretację materiału źródłowego; krytyczną edycję źródeł archiwalnych i wywołanych zebranych w ramach projektu; wypracowanie nowych kategorii analizy oraz ugruntowanych teorii małego zasięgu; przedstawienie wyników badań w dysertacji doktorskiej, artykułów badawczych, krytycznej edycji źródeł oraz w formie wystawy ukazującej zagadnienia związane z dziedzictwem wody.

Najważniejsze spodziewane efekty

Efekty badań będą stanowiły innowacyjny wkład w teorię i metody badań historycznych, dzięki zastosowaniu nowych perspektyw badawczych i ram teoretycznych (humanistyka afirmatywna, historia potencjalna, historia ratunkowa, krytyczne badania dziedzictwa, idea dziedzictwa naturokulturowego, środowiskowa historii miast i metodologia praktyczna). Poprzez zbudowanie nowych narzędzi analitycznych i ugruntowanych teorii małego zasięgu, wzbogacą teoretyczny potencjał humanistyki ekologicznej, historii środowiskowej i historii lokalnej. Projekt przyczyni się do budowania pomostów między naukami ścisłymi i humanistycznymi (historia i ekohydrologia). Wzbogaci także bazę źródłową o eko- i hydroświadcstwa, a także o jakościowe źródła wywołane (fotografia dokumentacyjna, wywiady) i wniesie ważny wkład do rozumienia rzeki jako swoistego rodzaju archiwum. Projekt włączy ponadto prowadzone przez historyków badania w toczące się dyskusje na temat bezpieczeństwa wody i związków pomiędzy zmianami klimatu a ryzykiem konfliktów. Proponowane w jego ramach badania, realizowane przy współpracy z instytucjami kultury, przyczynią się do sformułowania postulatów na rzecz ochrony rzeki, a w dalszej konsekwencji działań edukacyjnych i prewencyjnych, stymulujących inicjatywy społeczne.